

BÄFVERNYTT

Härnösands Släktforskarförening

N:r 27 mars 2003

INNEHÅLL

Sidan 2.

Styrelsens sammansättning.
Medlemsmöten våren 2003.

Sidan 3.

Ordförande har ordet.
Årets första medlemsmöte.

Sidan 4.

Släktfynd vid DIS – MITT;
JUBILÉUM.

Sidan 5.

Konkurrens mellan olika
bolag.

Sidan 6.

Härnösands släktforskare
inledde sitt höstprogram.

Sidan 7.

DIS-MITT 10 år.

Sidan 8.

Ordaskatten från A till Ö.
Namntips för Uppsala möte.

Sidan 9.

Våra bilder.

Sidan 11.

Intressant föredrag om gene-
tik. Läsare att låna. Fel i
Viksjö & Stigsjöregistren.

Sidan 12.

Lilla Olivia har både biskop
och borgmästare i släkten.

Sidan 13.

Erbjudande till forskare vid
SVAR i Ramsele.

Sidan 14.

Adressförteckning på Nybro-
gatan år 1904.

Sidan 15.

En föregångsman inom jord-
bruket i Ångermanland.

Sidan 17.

Efterlysning av fotografi på
sjökaptenen C. O. Sjöstedt.

Sidan 18.

Ursvikens hamnepok.

Sidan 19.

Jonas Lögdahl född 1812,
död 1889.

Sidan 21.

En sann tragedi i Öden

Sidan 23.

HERNÖSAND

Öbackamålare i Bergen 1917.

Den här bilden har jag efter min pappa. När bilden var införd i Västernorrlands Allehanda den 17.11.1967 hade min pappa skrivit följande text:

År 1917 hade första världskriget pågått i närmare tre år. Här hemma i Sverige rådde stor brist på livsmedel och många andra förnödheter.

Hungerdemonstrationer förekom i våra trakter.

Bland de varor som tagit slut var också linolja.

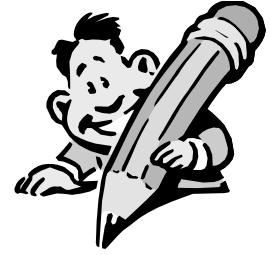
Detta medförde omfattande arbetslöshet bland målarna

och något arbetslöshetsunderstöd kunde man ej räkna med på den tiden. I det läget kom ett rykte om att det skulle finnas arbete i Bergen i Norge.

Staden hade nämligen året förut härjats av en förödande brand, och nu spordes det att man satt igång med återuppbyggnad.

Vi var sex unga målare (bilden) från Härnösandsområdet, som tog chansen att få arbete där. Vi hade ju inget att förlora och att resa ut hörde till den tidens yrkesrutin.

fortsättning på sidan 5

Styrelse

Ordförande Roland Ek	Finsvik 2327	0611-660 81
V.Ordf. Björn Thunberg	N:a Kyrkogatan 22 C	0611-136 69
Sekr. Lars Drejare	Seminariegatan 9 B	0611-231 77
Kassör Agneta Olofsson	Kastellgatan 26	0611-221 85
Ledamot Ove Näslund	Furuvägen 33	0611-184 40
Ledamot Örjan Öberg	Parkgatan 27	0611-221 88
Ersätt. Lennart Björklund	Hälletorpsvägen 26	0611-179 86

Revisorer

Ordinarie Stig Brunnéd	Helgumsbro 14	0611-751 00
Ordinarie Lennart Hellsten	Hovsgatan 56	0611-184 95
Suppl. Sixten Lundkvist	Brännavägen 88	0611-233 22

Valberedning

Ordf. Ola Johansson	Maratongatan 33	0611-121 56
Margareta Grafström	Ådalsvägen 5	0612-221 71
Tony Jonsson	Tjädevägen 108 B Helgumsbro 14	0611-511333

Klubbmästare

Asta Brunnéd	Seminariegatan 9 B	0611-751 00
Kerstin Drejare	Brännavägen 88	0611-231 77
Karin Lundkvist	Kastellgatan 26 N:a Kyrkogatan 22 C	0611-233 22

Redaktionskommitté

Agneta Olofsson		0611-221 85
Björn Thunberg	Överdalen 2230 Finsvik 2327	0611-136 69

Redaktör

Åke Omberg		0611-606 85
------------	--	-------------

Ansvarig Utgivare

Roland Ek		0611-660 81
-----------	--	-------------

Medlemsmöten våren 2003

April 2/4 kl 1900
Arkivhuset – Ast-
rid Forsberg

Maj 10/5 resa till
Nora kyrka och
hembygdsgård.
Fika medtages.
Samåkning se an-
non

Vecka 17 Plane-
ras eventuellt en
resa till SVAR
om tillräckligt
intres-se finns.

Anmälan kan gör-
as till Roland Ek.
0611-660 81

**Medlemsavgiften är 100:- Familjemedlem 35:-
Företag/Föreningar 200:- Postgirokontot är 43 61 16 - 8**

Lösnummer finns till försäljning från nummer
1 till 21 om så önskas. Priset är 20:-/nummer
plus porto. Vänd er vid intresse till Agneta.

E-post till Agneta är: ao@genea.se
E-post till Åke är: overdal@algonet.se

Åke Omberg Överdalen 2230 870 10 Älandsbro

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Vi har ju redan kommit in en bit på det nya året och med det nya medlemsmöten.

Det viktigaste för föreningen är ju årsmötet den 11 mars då val förrättas.

En förenings väl och ve beror ju också i hög grad på medlemmarnas intresse att delta på möten och andra aktiviteter. Ta gärna med bekanta och vän-ner till våra aktiviteter och erbjud dem medlemskap.

Aprilmötet kommer att handla om sek-retessfrågor inom folkbok-föringen.

Det är ju tänkt att vi skall göra en resa till SVAR i Ramsele i april för dem så önskar.

En aktivitet på Sambiblioteket för att presentera föreningen skall också genomföras. Till den aktiviteten hoppas jag medlemmarna hjälper till.

Säsongen avslutas med utflykt till No-ra kyrka och till Nora hembygds-gård.

Någonting som också ligger mig varmt om hjärtat är en egen lokal för före-ningen. Om någon har något bra förslag till lokal så hör av er. Kostnaderna måste dock ligga på en låg nivå.

Med en önskan om en trevlig släktforskarvår och välkommen till våra träffar !

Roland Ek

Härnösands släktforskare

höll årets första möte i Arkivhuset. Mötet leddes av viceordförande Björn Thunberg.

Parentation hölls över medlemmen Ruth Sylwan, en intresserad släktforskare, god berättare och kulturpersonlighet.

Margareta Grafström berättade historier om släkten Grafström som härstammar från byn Gräfte i Stöde, hur släkten kom till Häggdånger och Härnösand och hur de klarade livhanken under ryssarnas härjningar 1721.

Hans-Erik Bergman redogjorde för en del av EU-projektet, Industrisamhällets kulturarv i Ådalen. En bred historisk översikt över framför allt sågverks industrins utveckling - av-

verkning, flottning, sortering, bogserbåtarnas arbete och sågverkens upp- och nedgång. Vidare berättade Hans-Erik Bergman om befolkningsökningen under senare hälften av 1800-talet och nedgången efter 1950.

Fackföreningsrörelsen kom betydligt senare i gång i Ådalen än i Sundsvallsdistriktet, vilket Bergman förklarade med att koncentrationen av både folk och industri var olika.

Föredraget illustrerades med ett stort antal, delvis unika bilder från Sågverk, brädgårdar och sjöfart.

Föredragshållaren tackades med en bok och mötet slutade med trevliga diskussioner!

SLÄKTFYND VID DIS – MITTs JUBILÉUM

DIS står för Datorhjälp i Släktforskningen. Det finns sex regionföreningar. DIS–M ITT omfattar Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län.

Föreningen firade 10-årsjubileum den 21-22 september 2002 i Mitthögskolans lokaler i Sundsvall. Nedan ges tre exempel på vad som kunde erbjudas av de ca 30 utställarna. Exemplen ankny-ter till min egen forskning.

Vid Härnösands släktforskares bord fanns Roland Ek och Lars Drejare på lördag och Agneta Olofsson och Björn Thunberg på söndag. De hade bl a Folke Åséns digra arbete om Ljustorp till påseende och försäljning. Vad jag dittills visste, hade jag inget att hämta där. Men så fel jag haft. Av en tillfällighet fick jag fram Lagfors bruk och ögonen föll på smeden Jonas Lögdahl (1751-1829). Därmed hade jag funnit mina Lögdahlares anknytning till Lögdö bruk. De tidiga smederna vid Lög-dö är jag dock inte släkt med, utan först med barnen till torparen Jonas Petter Lögdahl i Nyland, Indal och hans hustru Kajsa Greta Berg. Dessa Lögdahlare hade kommit till Indal via Sulå bruk. Två av deras barn, Inga (1882-1971) och Per Olof (f 1880) träffade jag ibland under min barndom. Han hade en stor keps med öronlappar ända bak på halsen och arbetade i skogen. Dom bodde i Indals grannsocken Holm och var kusiner till min morfar Johan R Berg (1877-1933) i Sundsvall, vars

farfar var smed på Västanå bruk i Viksjö Och nu hade många pusselbitar fallit på plats i mitt härliga, spontana och rikt fruktbarande släktträd på morssidan.

Hos Midälva Genealogiska förening fanns den nya utgåvan av Familjeregister för Medelpad 1500-1800 till demonstration och försäljning. I den folder, som följer med skivan finns en viktig upplysning: "Observera att uppgifterna på CD-skivan ej är att jämföra med primärkällor. De har skrivits av i många led så felaktigheter kan förekomma. De kan emellertid vara till god hjälp för att bygga upp en stomme av din släkt. Hittar du något intressant bör du alltid kontrollera uppgifterna mot original-böckerna".

Jag bad om en sökning på Jonas Lögdahl född 1751 och nu blev anknytningen till Lögdö klarlagd ner till hammarsmeden Erik Persson (1669-1760) och dennes son Jon Eriksson Lögdahl (1714-1776). Bruket fick sina tidigaste privilegier 1685, varför Erik Persson torde tillhöra de första smederna där. Han och hans familj är också bland de första, som tog plats i Lögdö kyrka. Den uppfördes 1717, då Erik Cajanus var brukspredikant och Mattias Krapp brukspatron. En släkting till denne är Daniel Krapp, som anlade Västanå. Bland CD-skivans många familjer finns också Mattias Krapp (1677-1737) och hans son Filip Krapp (1703-1760), som ägde Näset nr 1 på Alnö, där han avled. Bland kända smedsläkter kan nämnas familjerna Hammarberg, som är många på Medel-padsskivan. *se vidare sidan 10*

VÄRLDENS NYHETER ÅR 1895 N:r 83

Konkurrens mellan olika bolag skapar kaos i telefontrafiken.

Konkurrensen mellan Rikstelefon och Allmänna telefon i Stockholm hårdnar alltmer. Rikstelefon äges som bekant av Telegrafverket medan Allmänna däremot är ett privat företag. Kommunikationerna mellan de båda företagens abonnenter kan dock hållas öppna med hjälp av särskilt inrättade överföringscentraler. Redan 1877 tillkom de första telefonanläggningarna i Sve-rige, men här rörde det sig om privata ledningar för internt bruk. År 1880 anlade emellertid Bellbolaget en telefonstation i Stockholm och denna var avsedd för allmänt bruk. 3 år senare startade en ingenjör det konkurrerande Allmänna telefon AB, som 1888 inköpte Bellbolaget. År 1881 hade det Statliga Telegrafverket börjat anordna telefonledningar mellan de olika ämbetsverken i huvudstaden och under 1880-talet byggdes detta nät ut även för allmänt bruk. Det finns i dag ett flertal telefonbolag i landet, men Rikstelefon och Allmänna är de största och i Stockholm är konkurrensen knivhård. Dock har man inrättat överföringscentraler så att abonnenter hos Rikstelefon kan få meddelanden överförda till Allmännas abonnenter. Det tillgår så, att en telefonfröken har en apparat från vardera företaget och tar emot meddelandet i den ena luren och vidarebefordrar det genom den andra.

fortsättning från sidan 1.

Öbackamålare i Bergen 1917

Färden gick över Kristiania (som Oslo hette på den tiden) och tog tre dagar. Att resa till Norge på den tiden var inte lika enkelt som i våra dagar. Kriget på kontinenten rasade, och alla utläningar var noga påpassade.

Självfallet krävdes pass, och vid framkomsten till Bergen fick vi vända oss till främlingskontoret för att få uppehållstillstånd, vilket skulle förnyas med jämna mellanrum.

Som ett smått historiskt inslag i vår Bergen-vistelse kan nämnas ett sammanträffande med en grupp ryska emigranter, som via Bergen var på väg hem från England.

Det var i huvudsak intellektuella, som flytt från sitt hemland under tsarregimen.

Svenska föreningen i Bergen hade anordnat en friluftsfest för ryssarna. För oss blev det en minnesrik upplevelse. Aldrig förr hade vi hört "Internationalen" sjungas med en så hänförd församling och därtill på både ryskt och skandinaviskt tungomål.

Fotot här ovan togs i Bergen år 1917. Stående från vänster: Elof Öman, Johan Holmberg, Petrus Öberg. Sittande från vänster: Leonard Nyström, Frans Thunström, August Söder.

Såvitt det kunnat utrönas, är det nu bara två kvar i livet av det gäng som för 50 år sedan lämnade Härnösand, nämligen J E Holmberg i Stigsjö och skribenten P Öberg.

Örjan Öberg

Härnösands släktforskare

inledde sitt höstprogram med ett mö-te i Arkivhuset. Ordförande Roland Ek hälsade välkommen och informerade om höstens medlemsmöten.

Jan Stattin höll ett intressant föredrag om "Från Valais till vårt län". Häxans väg genom Europa. I människans föreställningsvärld har det under sekler fun-nits ont och gott och en strid mellan dessa. Mycken folklig vidskepelse fanns om detta och om människans för måga att ändra på det. I vidskepelsen skapades häxan som en ond figur som var i förbund med djävulen. Orättvisor och sociala skiftningar i samhället bidrog till oro

och vanföreställningar, religiös ortodoxi likaså.

Med häxförföljelserna på 1600-talet var inte enbart ett religiöst problem. I

den Schweiziska kantonen Valis nära franska gränsen började häxhysterin och jakten på häxor redan på 1400-talet. Härifrån spreds den norrut över Europa.

Till Lillhärdal och Älvdalen i Norge kom den 1668 och till våra trakter 1673-75. Mest uppseendeväckande var rättegångarna och domarna som här i Ådalen ledde till de fruktansvärda avrättningarna av 71 personer, mest kvinnor på Häxberget, ett ställe där Torsåker, Ytterlännes och Dals socknar möts. Barn vittnade i processerna trots att deras trovärdighet var låg. Trolldomskommissionen dömde och Svea hovrätt konfirmerade domarna. En skamfläck på vårt dåvarande rättsväsen.

Lars Drejare

LANDSARKIVET BYTER NAMN

Arkivutredningen föreslår att Riksarkivet och Landsarkiven slås samman och bildar en ny myndighet, Arkiverket. Det innebär att bland annat Landsarkivet i Härnösand blir en regional enhet inom den nya myndigheten. Detta kommer inte att få några andra konsekvenser än att viss samordning sker vid Riksarkivet, om utredarens intentioner genomförs.

Tidningen 27/9

DIS-MITT 10 år

Helgen den 21-22 september fyllde Dis-Mitt 10 år.

Det är en regional förening som täcker XYZ-länen och ingår i den rikstäckande föreningen DIS ”Datorhjälp i Släkt-forskningen”.

Man har i regionföreningen vid dags dato ung. 680 medlemmar.

Firandet gick av stapeln på lördagen kl 11.00 i Västhagen – Mitthögskolans lokaler. Här hade man samlat ett antal utställare som Alnö, Ljustorp, Stöde

hembygdsföreningar och släktforskarföreningar som Hembygds o Nola-skogs, Härnösands och Midälva , Läns museet Västernorrland mm. Förutom utställare fanns föredrags-hållare i diverse ämnen.

På lördagen hölls Härnösands föreningens ställning av Roland Ek och Lars Drejare, söndagen hade tilldelades Agneta Olofsson o Björn Thunberg.

Björn Thunberg omgärdad av ivriga släktforskare.

ORDASKATTEN från A till Ö

Ola Johansson

Jiga: Glest stängsel.

Jissvall: Plats för torkning av nät.

Jissväder: Torkväder.

JoLmora: Barnmorska.

Ju: Kådfläck i trä.

JuLa: Ställa armar och ben korsvis och tumla runt. En slags handvolt.

Jul-skröttja: Att ge barnen ris strax före jul så att de skulle vara snälla under helgen.

Jumma: Eko.

Jurä: Kojuvret.

Jurn: Hjon (fattighjon, arbetshjon).

Jusminne: Köpskål.

Jussum: Liksom.

Jå. Andas sakta. När en person nyss har dött säger man. "Han har nyss slutä opp att jå".

JängLen: Styltor.

J8: Hundskall.

J8La: Gärdet, ängen.

J8lä: Gråta.

Kabbe: 1) Tjock träkubb, huggkubbe. 2) Nystkrona och arbetet vid densamma.

Kager: Högfärdig, även försigkommen.

Kajman: Manspersoner med lika förnamn.

Kallgårn: Kryddgården.

Kams: Palt, i vissa trakter blodpalt.

KaNa: Täljspån, hyvelspån.

Kangero: Spindel.

Kanke: Tupp. Då man sökte efter en drunknad medtog man en tupp i båten. Då denne gol ansågs liket vara i

närheten.

Kankspär: 1) En lek som går så till att man spänner ett rep runt halsarna och försöker bringa varandra ur balans. 2) En slags korsstyggsömnad.

Kasta (sej): Missfall hos kreatur.

Kattost: 1) Ett bröllop som anses vara enkelt och fattigt, varar endast ett dygn. 2) Hopvikta pappersremсор, olikfärgade, användes som julgransprydnader. (I Skåne har denna sak det roliga namnet, "Hönsatrappa".

fortsättning nästa nummer.

NAMNTIPS FÖR UPPSALA MÖTE

Samtliga namn på de nära 2.000 personer, som bekräftat mötesbeslutet är redovisade i boken *Confessio Fidei*. Uppsala mötes beslut 1593 om Svenska kyrkans bekännelse.

Kommentarer av Lars Eckerdal och Per Erik Persson, Borås 1993. – Där har du kanske någon förfader. Boken finns på Sambiblioteket i Härnösand.

För en kort historik mm, se t.ex. Anderson, Barbro: *Tiden kring Uppsala möte 1593*.

Släktforskning i ett historiskt sammanhang, i *Bäfvernytt* nr 12/1995 och *MGF-Nytt* (Midälva Genealogiska Förening) nr 2/1994 (B.A.).

Barbro Anderson

VÅRA BILDER

Vid Harvs skola i Attmar. På nedre botten låg folkskolans sal och en lärarbostad på två rum och kök. Småskolan var en trappa upp. Bilden är från 1920-talet och visar två syskon Boija och tre generationer Schenling.

Det är folkskolläraren Gustaf Wilhelm Boija (1889-1939), hans mor Anna Lisa f. Schenling (1845-1933) och hans syster Emma (1869-1957). Flickan heter Margit Liljeqvist (gift Edlund). Hennes mormor Johanna Berg (1854-1928) f. Schenling är

syster till Anna Lisa, änka efter smeden Anders Boija (1841-1913) på Vivstavarv, Timrå. G W Boijas systerdotter Maja (Maria) Melander (1908-1995) hade, som jag hört henne säga, sin första småskol-lärarinneplats i Käckelbäcksmon, Vik-sjö. Bilden kommer från Margit Edlund. Vi båda är Schenlingar, men inte någon Boija (se Bäfvernytt nr 24/ 2001, s 3).

Barbro Anderson

Låt BÄFVERNYTTTS läsare få se dina bilder. Bifoga gärna några rader (högst 15) om motivet eller historien omkring det. Skicka eller lämna ditt/dina bidrag till redaktionskommittén, se sid. 2.

fortsättning från sidan 4

Lögdö bruks 285-åriga kyrka.
(foto: B. Anderson)

Genline AB presenterade och demonstrerade det nya sättet att söka förfäder på Internet. Genline är ett affärsdrivande företag. "Arkivet" består av digitaliserade mikrofilmer, där Riksarkivets arkivexemplar av de sk Mormonfilmerna är grundmaterialet. Under jubiléumsdagarna fanns ett förmånserbjudande på 2.000 kr för ett abonnemang under 15 månader.

Färdiga län är: Kalmar, Östergötland, Värmland och Kronoberg. Pågående är Göteborg- och Bohuslän därefter kommer Jönköpings län. Samtliga församlingar planeras ligga ute på nätet vid årsskiftet 2004/2005. Efterfrågan är stor, bl a från USA (för mer information, se www.genline.se).

I Kronobergs län, Linneryds församling, finns några av mina förfäder. Där har jag själv inte utfört forskningarna och inte sett originalböckerna. Genline

visade tillvägagångssättet och på vägen kom snabbt det filmade uppslaget av födelseboken 1806. Jag läste att Esau föddes den 9 och döptes den 15 juni 1806, fadern var soldaten Jonas Yster i Öljemåla och modern Chatarina Månsdotter 29 år. Där sidan in mot ryggen var mörk, gick det att göra den ljusare och genast blev all text läsbar.

Esau blev med tiden skräddarålderman, affärsman och stadsfullmäktig i sjö- och stapelstaden Karlshamn. Under sin gesälltid tog han sig efternamnet Lindenau. Han blev farfar till min farmor och bar fram henne till dopet i Karlshamn 1877 och 63 år senare hon bar fram mig till dopet i Sundsvall. Genom hennes mormor Maria Sjöström (1825-1895) är vi ättlingar i rakt nedstigande led till Petrus Erlandi, kyrkoherde 1586-1612 i Markaryd, Småland.

Esau Lindenau (1806-1881).
Stadsfullmäktig, affärsman m.m.
(foto B. Anderson, från äldre öljemålning).

se vidare sidan 11

Han är en av alla dem, som 1593 under-tecknade Uppsala mötes beslut. Familjerna Lindenau och Sjöström hade något småborgerligt, stelt avmätt över sig och fostrade idogt sina ättelägg därefter

Hembygdsföreningarna var också re-presenterade bl a från Alnö, Stöde, Ljustorp och Hembygds- och Släktforskare Nolaskogs. I hembygdsföreningarnas rika samlingar kan finnas mycket att hämta för släktforskaren, när alla personer skall placeras in i sina aktu-ella tidsepoker och skiftande miljöer.

Barbro Anderson

Intressant föredrag om genetik hos Härnösands släktforskare.

Vid Härnösands släktforskares medlemsmöte i oktober höll universitets-lektor Svante Holm ett intressant föredrag om genetik och släkt-forskningen.

Genetik, ärftlighetslära, är ett spännande ämne som släktforskare har all anledning att intressera sig för. DNA i våra celler (genetiska koden) bär vårt genetiska arv vidare till nästa generation. En DNA-analys kan sålunda avslöja släktskap och inflytande.

Från genetisk synpunkt finns inga människoraser, vi bär alla tala om

människogrupper i stället. Ett blod eller cellprov kan avslöja inslag utifrån, identifiera brottslingar och bidra till en faderskapsanalys. Mycket lite material behövs för detta,

Efter att ha gått igenom elementära begrepp i ärftlighetsläran redogjorde föredragshållaren för en del ärftligt be-tingade sjukdomar. Samt för svårighet-en många gånger att skilja arvet inverkan från miljöns inverkan på individens företeelsetyp (fenotypen)

Ögonfärg, blödarsjuka och vissa sällsynta former av cancer är exempel på rubbningar av rent ärftlig natur. Musikalitet, genialitet, litterär begåvning och de allra flesta andra egenskaper är däremot exempel där arv och miljö samverkar.

En livlig diskussion följde efter föredraget.

Lars Drejare

*

LÄSARE ATT LÅNA !

Styrelsen låter meddela att en "Läsare" finns att låna vid behov. Den finns för närvarande hos Björn Thunberg.

*

Fel i Viksjö och Stigsjö-registren skall meddelas till någon i styrelsen.

*

Lilla Olivia har både biskop och borgmästare i slakten

I slutet av september döptes Hanna Olivia Linnea, dotter till Ingrid Ek Vallin och Peter Vallin i Stigsjö kyrka. Lilla Olivia, som är född den 5 februari i år har visat sig ha mycket fina anor. Det har hennes morfar Roland Ek, Älandsbro kunnat konstatera.

Hans stora intresse är nämligen att släktforska. Efter att ha forskat på sin hustru Kajsa, född Angerstigs, sida har han kommit fram till att lilla Olivias förfäder var såväl borgmästare, som superintendent och verksam i Härnösand på 1500- och 1600-talen.

- **När vi flyttade** till Härnösand 1965, visste vi inget om rötterna och att vi hade släktanknytning till Härnösand, berättar Roland, som tidigare arbetat som byggnadsingenjör på K-Konsult i Härnösand. Roland Ek var själv med och bildade Släktforskarföreningen i Härnösand 1990, och är sedan dess ordförande i föreningen. Själv är han bördig från Eskilstuna, medan hustrun är från Björna.

En av Olivias förfäder var Peter Steuchius, som var Härnösands stifts förste superintendent eller med andra ord biskop. Det var drottning Christina som utnämnde honom till hovpredi-

kant och föreslog honom till superintendent över Härnösands nya stift. Steuchius bemödade sig att få trivialskolan till Härnösand utbyggd till gymnasium. Han inrättade skolor på flera ställen och ordnade så att fattiga änkor fick underhåll. Han bodde i biskopsgården vid Säbrå kyrka. Roland Ek har i de olika förgreningarna kommit som mest nio generationer och till slutet av 1500-talet. De flesta har varit verksamma som bönder och präster. Hustruns far, Johan A Nilssons farfars farfar till exempel, hette Erik Millén och var präst i Åsele.

- **År 1680** instiftades en kyrkolag om husförhörslängder i Sverige, där alla personerna i församlingarna registrerades. Sverige är unikt i världen med dessa husförhörslängder, berättar Roland Ek, som tack vare dessa kommit så långt i sin forskning.

Tidningen Ångermanland 2002 10 19

Erbjudande till forskare vid SVAR i Ramsele.

Ramselebygden utv. AB, kan erbjuda forskare som utnyttjar SVAR i Ramsele olika möjligheter till förläggning under vistelsen i Ramsele.

Företaget dels erbjuder marklägenheter för långtidsuthyrning, som kan vara ett intressant alternativ för en grupp av forskare eller förening som vill ha välordnade förläggningmöjligheter till en rimlig kostnad.

Om så önskas kan företaget utrusta lägenheterna. En utrustning av bra standard kan erbjudas till ett pris av ca 20 000 kronor. Lägenheterna är belägna i en lugn miljö men ändå nära centrum och SVAR.

Ett annat alternativ är att hyra någon av de möblerade lägenheter av samma slag som ovan. För perioden dec. 2002 till dec. 2003 kommer priserna för uthyrning att vara:

Dygn	475 :-
1 v.	2500 :-
2 v.	3300 :-
3 v.	4000 :-
4 v.	4700 :-
1 mån.	4800 :-

För längre perioder kan särskild prisöverenskommelse träffas. Villkoren för bokning och uthyrning är de

normala för branschen.

Lägenheterna består av kök, två rum, hall samt toalett med dusch. Bostadsytan är 42 kvm. Kabel-Tv finns. Lägenheterna har elektrisk uppvärmning.

Bokning kan göras på 0623-10417 eller 0623-20524.

Hälsningar

Åke Wikström,

Ramselebygden utv. AB, Tel/Fax. 0623-10417 eller *Lena Strandqvist* 0623-20524.

Annons införd i Västernorrlands länskalender från året 1904

Kan någon av tidningens läsare lämna upplysningar om affären? Kan det vara Nordlunds Musikhandel, som fanns på Storgatan tills för några år sedan?

Adressförteckning på Nybrogatan år 1904 -

ADR.-	Kvarter	Tomt-	Ägare.
1	5:e nn.	80	Härnösands Sparbank
2	4:e	78	Ingenjör Isidor Schöning
3	5:e	81	Byggnadsföreningen Muraren
4	4:e	79	Bank AB. Norra Sverige
5	5:e	39	Härnösands Nya Utskänkningsbolag
6	4:e gn.	163	Post och Telegrafhus
7	6:e	38	Lektorn Alb. Thurdin
8	4:e gn	102 b	Konsistorium
9	6:e nn.	135	Sveriges Riksbank
10	4:e	161	Norrlands Hypoteksförening
11	6:e	156	Biskopshuset
12	4:e	162	S:t Petri Ordens Trädgård
13	6:e	160	Härnösands Boktryckeri Aktiebolag
14-16	4:e	348-349	Elementärläroverket för flickor
15	6:e	350	Landstatshus
	“	351	Härnösands stad (obebyggd)
17	“	353	Jägmästaren V. Smitt

Härnösands släktforskares hemsida !

Har du en dator utrustad för internet kan Du numera besöka föreningens hemsida för att hålla dig á jour med vad som händer inom föreningen och dels som en väldigt effektiv meddelandecentral. Här kan Du nå alla personer som kan vara aktuella för din forskning !

<http://hem.spray.se/harnoforskare/>

EN FÖREGÅNGSMAN INOM JORDBRUKET I ÅNGERMANLAND

I Abraham Hülphers beskrifwning öfwer Norrland, Ångermanland 1780 finns i faksimilutgåvan från 1985 på sidorna 121 och 130 ang. Boteå och Styrnäs socknar angivet Ingen(jör) Thandbergsson som en av dem som bidragit med uppgifter - "åtskilligt för desse socknar" skriver Hülphers. Hülphers väckte mitt intresse för denne "ingenjör", då jag fann att Thandbergsson var lantmåteridirektör, bosatt i Lo i Styrnäs och en föregångsman inom jordbruket i trakten.

Lantmätare.

I Viktor Ekstrands matrikel Svenska Lantmätare 1628 - 1900 från år 1903 och i tillgängliga kyrkoböcker har jag vidare inhämtat följande: Thandbergsson, Johan, född i Sundsvall 1747, son till handlaren och rådmannen Jöns Tandberg och Anna Margareta Gran. Examen som lantmätare 1765. Deltog i avvittningen (X) i Jämtland och södra Ångermanland fram till 1789. Direktörs titel 1795, "justerare" av mått och vikt ?, ledamot av Lantbruksakademien. Gift 1794 med Ewa Soghia Liffman f. 1773, dotter till sågverksägaren Hans Liffman, Lo Styrnäs och Anna Sophia Schultz. Thandbergsson hade en dotter, f. 1795, sedermera gift Sidén. Johan T. Dog 1815 av "slag".

(X) *Avvittring var en lantmåteriförrättning varigenom man i Norrland och Dalarna avskilde Kronans och enskilda marker från varandra. / Bra Böckers Lexikon.*

Hushållningssällskapet.

I Västernorrlands läns hushållningssällskaps 100-årsskrift från 1905 kan man läsa mera om denne märklige man. Thandbergsson ger här intryck av en duktig pionjär inom hela lanthushållningen, framsynt och med öppen blick för nya idéer inom hela lanthushållningen, boskapsskötsel och maskinanvändning. Han korresponderade med Lantbruksakademien och skrev ett eget "Bihang" till Hülphers beskrivning. Lantbruksakademien / numera Skogs- och Lantbruksakademien / kom till i början av 1800-talet och var mån om jordbrukets "förkofwran" i landet. Akademien hade ett självpåtaget /?/ överinseende över de då nytillkomna hushållnings-sällskapen, halvstatliga institutioner som från början till stor del finansierades av skatten på brännvinsbränningen. Akademien hade redan 1811 begärt in uppgifter om väderleken i de olika länen, årsväxt, skördens storlek samt lokala spann-målspriser. Sällskapet i vårt län var tydligen lite sena att svara och Thandbergsson gav i dec. 1812 utförliga svar på frågorna och en intressant berättelse över förhållandena i nedre Ådalen.

se vidare sidan 16

Hans redogörelse refereras här nedan.

Lo gård.

Jordbruket i Lo födde 3-4 hästar, 20 kor, 2 ungnöt, 2 oxar och 12-16 islandsfår. En imponerande besättning, mätt med den tidens mått. I samråd med sex grannar genomförde T. En radikal enskiftesförrättning på de olika fastigheterna i Lo, varigenom arbetet på jorden - plöjning, harvning, sådd och skörd - underlättades. Han införde en fyraårig växtföljd: 1. Potatis eller andra rotväxter efter stark gödsling. 2. Korn utan gödsel. 3. Foderväxter såsom havre, klöver, vicker eller grå ärter. 4. Ogödslat korn.

Växtodling.

Thandbergsson ger noggrann anvisning ang. jordens bearbetning och lämplig tid för sådd och skörd. Kornet bör sås omkring 18 maj och skördas i slutet av augusti. Säden uppsättes till torkning i större eller mindre hässjor. Potatisen sättes i mitten av juni, tas upp i september och förvaras i källare i halmtäckta brädlårar. Råg, havre och mest korn odlas. "Hvete kallas ångersäd och sås sällan" säger T.. Han genomför en hel del sortförsök med korn från Uppland, Burträsk, Torneå och Finland samt fem andra slags korn. Mognadstiden är lika för alla dessa sorter. Han introducerar tvåradigt korn från Öland, okänt tidigare, "wilket gick till full mognad och gaf 13:e till 15:e kornet å välgödd åker". Detta är en mycket hög avkastning. Normalskörd anger han 5:e eller 6:e kornet.

Boskapsskötsel.

Genom odling av foderväxter som rovor, vitbetor, vicker och ärter kan T. Öka mjölkavkastningen och därigenom inkomsten från ladugården. Mulbetet samfällt utnyttjat med Lo-grannarna hade givit "usel sommarföda åt boskapen". Därför anlade T. Betesängar, kulturbeten nära gården. Han var kritisk till skogsbetet, eftersom en stor del av de unga tallplantorna förstördes av nötkreaturen.

Lönsamhet.

Med anställt folk ger jordbruket för "ståndspersoner" liten behållning. "Helt annorlunda utslår dock åkerbruket för bonden som själf lägger hand vid allt arbete, under den sparsammaste lefnad vid sitt dråsabröd, sin rännmjolk och några strömmingar. Knappast finnes rågröd och dricka i hans hus oftare än vid årshögtiderna samt vid slätter och skördanden".

"På skryt".

Thandbergsson anmärker på att bönderna i trakten ofta har hästar "på skryt" och att dessa tilldelas det bästa fodret, medan korna ofta vanskötas "och sällan få smaka hö utom vid kalfningstiden". Å andra sidan framhåller han att "flit och idoghet för ingen del saknas hos den arbetande hopen *se vidare sidan 17*

i denna landsdel. "Efter storskiftets genomförande har bondens intresse för jorden och dess avkastning ökat.

Pigor & drängar.

Vid Lo gård finns en torpare som skall göra 26 dagsverken årligen på egen kost samt 3 drängar och 6 pigor. Dränglönen är 13 ½ till 16 ½ rdr Banko samt 2 par skor, 2 mark ull 850 g. 19 alnar linneväv, ett barkat kalvskinn och en vadmalsdräkt. En piga får 16 ½ rdr banko, 2-3 par skor, 22 alnar grövre och finare linne, 2 mark ull samt ylleväv, ena året till tröja, det andra till kjortel. /Det förefaller som här finns viss jämlikhet !/

Om qwinfolkens betydelse för lantushållningen på de ångermanländska bondgårdarna har Thandbergsson vackra ord att säga: "...en hustru på Hwilkens idoga, nätta och sparsamma hushållning ångermanlands wälstånd hwilar uti högst betydande mån, hwarför Ordspr. 12:4 hit han lämpas." Och i nämnda Ord-språksbok läser vi: "En idog hustru är sin mans krona, men en vanartig är såsom röta i hans ben".

Lars Drejare

Referenser:

Abraham A:-son Hülphers: *Samlingar till en Beskrifning öfwer Norrland, Ångermanland 1780. Faksimiluppl. Umeå 1985.*

Viktor Ekstrand: *Svenska Lantmätare 1628 -1900. Stockholm 1903.*

Karl Ekman: *Styrnäs. Anteckningar om gammalt och nytt 1926. Ny utgåva 1989.*

Hjalmar Heden: *Västernorrlands läns Kungl. Hushållningssällskap 1806 - 1904 Stockholm 1905.*

Johan Thandbergsson: *Bihang eller Tilläggningar Wid Samlingen Öfwer Ångermanland. I Hülphers faksimilupplaga, sid 337 -382. Umeå 1985.*

HLA: *AI:1 3/6 sid 96 m fl. Samt C:I 5/6 (F.) 1815.*

EFTERLYSNING

Personen på bilden är sjökaptenen vid Kungliga Flottan i Stockholm Carl Oscar Sjöstedt. Ägare till fotografiet heter Anita Svensson.

Hon har för länge sedan lämnat in originalfotot för införande i Bäfvernytt. Fotot har tyvärr kommit på villovägar. Är det någon av föreningens medlemmar

som av misstag fått detta foto? Tag i så fall kontakt med Örjan Öberg på tel: **0611-22188** eller via e-post: **oeberg@va.itv.se**

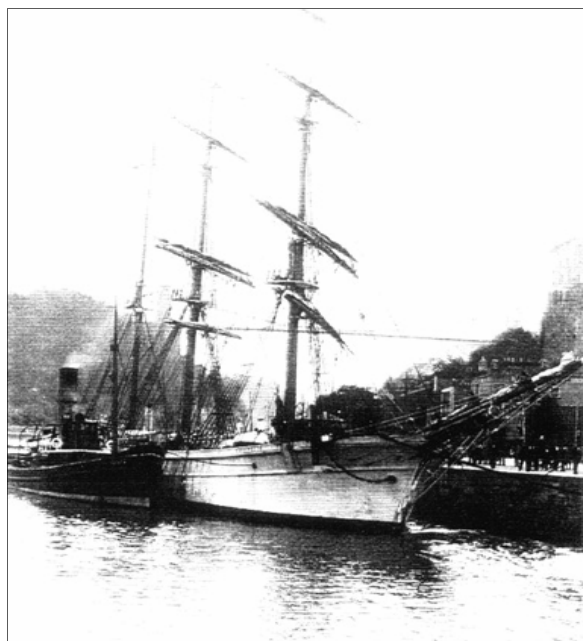
Tack på förhand
Örjan Öberg

Ursvikens hamnepok

Vilken imponerande syn det måtte ha varit med alla dessa segelfartyg på Ursviksredden. Vid midsommartid kunde man ofta räkna upp till 30. 40 uppankrade fartyg samtidigt. Några kom med efterlängtd last, men de flesta kom med barlast för att lasta sågade trävaror från de nya ångsågarna eller järn från bruket. En hel del av skeppen hade Ursviken som hemmahamn och ägdes av lokala redare. Alderholmens skeppsvarv, Yttre Ursviken i Västerbotten.

Den Markstedtska firmans först byggda skepp var barken "Concordia" år 1866. Hon gick på Medelhavet och fördes av kaptenen A. Markstedt. Många goda skepp lämnade stapelbädden på Aldersholmen. Därav bör nämnas fullriggaren "Andrea Vilhelmi-na" som gick av stapeln den 20 juni 1873. Hon var då Övre Norrlands största fartyg. Ett annat av Alderholmens skepp var fullriggaren "Sävenäs", byggd år 1874-75 och döpt efter Ursviks företaget Sävenäs. (Järnbruk och ångsågverk). Våren år 1878 sjö-sattes det sist byggda skeppet, barken "Antionette" som mötte många växlande öden. Det var ett utomordentligt starkt och välbyggt skepp, man hade inte sparat, vare sig på dyrbar utrustning, gediget material eller dryga dagsverken. Längd 186 fot, bredd 36 fot, djupgående 20 fot. Under vattenlinjen var hon helt

kopparförhyrad. Ja det påstods att man rent av hade slösat med kopparn. Som extra förstärkningar av de vanliga spanten fanns diagonal-skenor av järn, som var hopnitade vid korsningarna. En unik tacklingsdetalj på aktermasten var de tvenne mesan-gafflarna, en riggning som underlättade vid manövrar och ökade möjligheten till god balans i segelsättningen.

Antionette blev omtalad som det första då kända fartyget med sådan riggning. Skeppets konstruktör var Nikanor Sandström, Carlgård. Besättning 16 man. Antionette var helt vitmålad. Det ansågs vara ett vackert och lätthanterat skepp. Under åren 1878-1881 gick hon med frakter på fjärran länder, men till midsommaren 1881 ankom hon under kapten Fritz Lundbergs befäl till hemmahamnen i Ursviken. Delar av besättningen mönstrar av och nya äventyrslystna ursvikspojkar

fortsättning sidan 20

Jonas Lögdahl

född 1812, död 1889

Jonas Lögdahl f. 1812 Lagfors bruk (Y) d. 1889 Lagfors bruk (Y) Mästersven	Jonas Lögdahl f.1783 Lagfors bruk (Y) d. Brita Forsman f.1786 d.	Jonas Jonsson - Lögdahl. f. 1751 i Lögdö bruk	Jon Eriksson-Lögdahl f. 1714 Lögdö bruk(Y)
		Greta Persdotter f. 1750 d. 1820	Gölin Andersdotter f. 1711 Lögdö bruk (Y)

Jonas Lögdahl.

född 1812 i Lagfors bruk (Y). död 1889 i Lagfors bruk (Y)
Mästersven.

Till Sulå.

Gift med

Karin Greta Åström, född 1820, död 1891 i Labfors bruk (Y)

Barn:

Brita Lena Lögdahl, född 1844

Jon Abraham Lögdahl, född 1846

Patrik Lögdahl, född 1849

Jonas Olof Lögdahl, född 1851

Anna C Lögdahl, född 1854

Erik P Lögdahl, född 1857

Från CD-skivan FAMILJEREGISTER för socknarna i MEDELPAD 1500-1800 (Midälva Genealogiska Förening, Sundsvall)

Barbro Anderson

fortsättning från sidan 18

tog chansen till att mönstra på. Via brev som skrevs till anhöriga fick man veta vilka prövningar den solida barken och dess besättning fick utstå under denna och därpå följande seglingar. Ja, alla de vedervärdigheter som haven kan bjuda på mötte dem.

Ogynnsamma vindar, monsuner, cykloner och en tyfon. Hårt provade angjorde man land och kunde ankra upp på redden utanför Manila på Filippinerna. Det var dock inte slut på prövningarna. En andra tyfon drabbar Antionette och nu utan sätta segel och till ankars är det omöjligt att rädda skeppet. Tyfonen kastar skeppet så långt upp på stranden, att besättningen vid ebb kunde vada i land. Till råga på olyckan hade under tyfonen ett annat uppankrat fartyg kommit sida vid sida med Antionette och tryckt några mellandäcksbjälkar genom bordläggningen. År 1882 nåddes redaren av meddelandet: "Antionette förlist i Manila. Under en storm på redden landdrift, intet menniskolif förspilt." Skeppet såldes som vrak för 30 000 kronor. Den nye ägaren hade tydligen gjort en mycket god affär ty skeppet kunde bärjas och det bogserades till ett varv i Honkong och reparerades. Antionette kom så under "röd flagg" under några år att segla mellan Honkong och Amerikanska stjärnbaneret mellan Nord och Sydamerika, men hade även frakter till och från Australien.

År 1898 kom Antionette åter under svensk flagg. Skeppet förvärvades av firman Björkegren & C:o i Simrishamn. Sommaren 1914 ankom Antio-

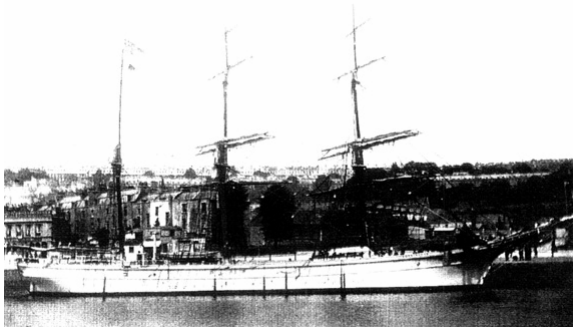
nette till Sävenäs för att lasta plank och många ursviksbor kom för att bese henne. Leonard Boström, från Morön, som arbetat på varvet och varit med och såpat stapelbädden vid sjösättningen 1878 och sedan fått mönstra ombord till första resan var där. Han är nu 55 år och seglar inte längre, han vill ombord för att ännu en gång få trampa hennes däck. Han tar fram en kniv, gör ett stick här och var och konstaterar att timret var akurat som när det timrades. Varken skeppsmask eller röta hade anfräkt skrovet.

Året är 1916, det är oktober månad, skeppet befinner sig på Nordsjön med last av props med destination England. Första världskriget pågår, Sverige är neutralt, men Antionette blir ändå prejad av en tysk ubåt. Sedan besättningen tillåtits lämna skeppet begjuts det med olja och en bomb placeras ombord. När bomben kreverar blir hela skeppet ett eldhav. Detta hemska nattliga drama blev slutet för barken Antionette. Besättningen räddades och kunde redogöra för krigshandlingen

Så länge kvarlevde en återstod av Alderholmens träskeppsepok. Ett vackert prov på den företagsanda och den yrkesskicklighet som kännetecknade varvet. Det var ju ortens söner som bemannade de byggda skeppen varför avkall på material eller hållfasthet aldrig förekom. Pehr Anton Lundmark arbetade med skeppsbyggnad vid Alderholmens Skeppsvarv och åtnjöt där stort anseende.

Så småningom kom dock de varv som byggde segelskepp att föra en ojämn kamp, mot varv *fortsättning sidan 21*

fortsättning från sidan 20

som börjat bygga fartyg av järn, försedda med ångmaskiner. Alderholmens varv lades ner och Pehr Anton fick anställning som sågställare vid det nystartade sågverket Björnholmen. Till sammans med sonen Petter Aldon Lundmark, byggde han sig en gård på "Ön" i Ursviken. (Denna fastighet finns fortfarande år 2002 kvar på platsen).

KÄLLOR: "Ursviken förr och nu" Vuxenskolan Skellefteå.
"Ursvikens hamnepok" av Selma Lindström. Erhållet två bilder av skeppet från Skellefteå Museum C 1509 Antionette och bogseraren Herkules. (Foto Sprangs Bristol) C 1814 Fotot troligen taget under åren 1898-1905. (Svensk unionsflagg).

Härnösand den 25 januari 2002
Skeppsbyggaren Per Anton Lundmarks sondotterson,

Sören Svedberg

En sann tragedi i Öden

För några år sedan läste jag en bok av Kjell E G Söderberg om Ulvöhamn. Bland mycket annat fanns i boken en uppgift om en

händelse som berörde både Ulvön och Utvik i Ullånger.

Där berättas om en hamnordningsman på Ulvön, som hette Janne Viklund och som uppträdde "med stor pondus vid hamnstämmorna". Men det fanns också en upplysning om en tragisk händelse från Janne Viklunds barndom, som gjorde mig nyfiken. Sen jag letat i gamla protokoll och kyrkböcker finner jag en sann och synnerligen eländig historia som jag vill berätta om.

JANNE VIKLUND, som senare blev hamnordningsman, hette egentligen Johannes och han var yngst av familjens fyra barn. Hans tre år äldre systrar hette Stina, Karin och Johanna. Pappan Johan Olofsson Viklund var född i Knäppa i Ullånger år 1826, modern Karolina Katarina Öhman var född i Nätra 1827. Paret gifte sig 1852 då Johan var dräng i Salom i Ullånger och Karolina Öhman piga i Öden i samma socken. När första barnet Stina föddes 1853 noteras de nygifta i födelseboken som inhysingar i Knäppa, Johans hem-by.

DÄREFTER flyttade familjen till ett torp i grannbyn Utvik som man kan se av födelseadressen när nästa barn, Karin föddes tre år senare. Då tituleras makarna torpare. De två följande barnen föddes också i Utvik. Det svåra 1800-talet kulminerade med nödåret 1867. Året därefter, den 15 november 1868, dog pappa Johan i lungrot, som TBC kallades på den tiden. Mamman och barnen blev ensamma på torpet, Stina hade just fyllt 16 år

fortsätt. sidan 22

från föregående sida

Karin var 11 år, lillasyster Johanna 8 år och Janne 6 år.

DET ÄR LÄTT att förstå att faderns död var en katastrof för hela familjen. Tyvärr blev katastrofen ännu större då mamma Katarina inte orkade med mak-ens bortgång. Fyra dagar senare, den 19 november, tog hon sitt eget liv och de fyra barnen blev ensamma kvar på torpet. I kyrkboken finns en anteckning "sjelfmord" och hur det hade gått till, men den detaljen hoppar jag över. Vad som kom Katarina att fatta det här beslutet vet vi ingenting om, men jag tycker inte vi skall döma allt för hårt. Livet är outgrundligt och obarmhärtigt, både mot densom är borta och mot dem som blir kvar och måste leva vidare.

STINA VIKLUND, 16 år gammal, fick väl försöka bli som en mamma för syskonen. Jag vet ingenting om hur barnen kunde existera, där kan vi bara gissa. Kanske fanns där vad ett litet torp kunde ge i matväg, mjölk frånen ko i bästa fall, förhoppningsvis lite korn att mala till mjöl, ägg från några höns och potatis, det verkliga baslivsmedlet. Det finns många berättelser om hur en familj lyckades överleva på potatis, i bästa fall doppad i flott om det fanns en fläskbit, men även potatis med salt och bröd därtill fick duga.

JAG VET SOM SAGT inte alls hur livet blev för Viklunds barn i Utvik, men i husförhörslängderna ser jag att de blev kvar på torpet i mer än tre år. De tre yngsta barnen noteras i husför-

hörslängden som "fattighjon". På sommaren 1872 flyttade Stina, som då hun-nit bli 19 år, till grannbyn Äskja där hon blev piga hos sågverksägaren och lanthandlaren Jonas Wallin. Samtidigt flyttades hennes tre syskon till en mos-ter som bodde på Ulvön. Ullångers socken betalade, åtminstone i början, ett mindre belopp till mostern för att hon tog hand om barnen, det ingick i fattigvårdsbestämmelserna och finns omnämnt i socken protokollen.

JAG HAR INTE letat i Nätra församlings kyrkböcker som bland annat innefattar Ulvön, men jag antar att Karin, Johanna och Janne så småningom fann sig till rätta i sitt nya hem. Janne Viklund fick ju på gamla dagar hedersuppdraget som hamnordningsman. Förhoppningsvis fick hans båda systrar också ett bra liv ute på ön. Stina blev kvar i Ullånger som piga hos Wallins i Äskja i tre år. Sen flyttade hon till sin farbror Olof Viklund i Stensland där hon stannar i två år tills hon flyttar till bondeen Erik Ullander i Äskja. I juli 1881 lämnar hon Ullånger och flyttar till Nätra. I kyrkboken kallas hon nu arbetarkvinna och inhysing hos Ullanders, trots att hon då endast var 28 år.

EFTER FLYTTNINGEN tror jag att både hon och hennes syskon blev kvar "norr om skogen". Jag hittar inga noteringar om dem i vigsel- eller dödböcker för Ådalsområdet och i min grannby Öden finns inge att fråga. Vi låter den här historien försvinna i glömskans stora arkiv.

FOLKE BOMAN

HERNÖSAND

Hernösand, länets residensstad och säte för stiftets biskop, är belägen till sin huvudsakliga del på Hernön på ett afstånd af ungefär tre kilometer från Ångemanälfvens utlopp.

Staden äger en af Norrlands allra främsta hamnar och har också under alla tider haft att glädja sig åt en liflig sjö-fart.

Denna näringsgren är en ännu allt jämt omhuldad och omfattad med stort intresse i Hernösand, äfven om den ej längre innehar samma dominerande ställning som fordom. Summan af de under år 1907 ankomna och afgangna fartygens antal var 3,258 om 345,313 tons.

Hela det under stadens jurisdiktion lydande området, hvartill hör Hemsön, är fullt 4,000 har, af hvilka omkring 900 utgör stadens egentliga område och blott vid pass 40 har stadsplan. Vid 1907 års slut var värdet af all fast egendom inom staden kr.14,572,650. Vid samma tid uppgingo stadens tillgångar till kr. 3,364,415:66 och skulder till kr. 1,799,875. Utskylderna under året belöpte sig till 6,43 pr bevillningskrona.

Folkmängden var den 31 dec. 1907, 9,302 personer.

Staden äger flera byggnader af tilltalande arkitektur, såsom t.ex. frimurarhotellet, folkskollärareseminariet, nuvarande rådhuset m. fl. För närvarande är därtill under anläggning ett nytt landstatshus i stället för det otillräckliga och otidsenliga gamla, samt en monumental byggnad för postens och telegrafens räkning. På staden plante-

ringar har man äfven offrat mycket, både arbete och pengar. Men så kan Hernösand för närvarande berömma sig af en stadspark, som säkerligen hör till de bäst anlagda och omsorgsfullast skötta i Norrland.

Hernösand är skolornas stad par pre'fe-réncé. Där finnas, utom folkskolor, högre allmänt läroverk, teknisk elementarskola, folkskollärare- och småskollärareseminarium, elementarläroverk för flickor, navigationsskola och döfstumsskola.

Kommunikationerna äro under seglationstiden goda så väl med kuststäderna åt norr och söder, som med platserna utmed Ångermanälven. Under vintern däremot är det blott Hernösand - Sollefteåbanan, som verkar för befordran af resande och gods till och från staden till Hernön, och detta kan knappast anses tillfyllest. Dock blir det väl bättre en gång, när den planerade Ostkustbanan kommer till stånd.

I staden finns följande kreditanstalter: Bankaktiebolaget Norra Sverige, till hvilket den gamla Hernösands Enskilda Bank ombildades år 1907, filial af Riksbanken, Hernösands Folkbank, Norrlands Hypoteksförening och Härnösands Sparbank.

Af industri finns i Hernösand cigarettfabrik, bryggeri, snickerifabrik, ångsåg, mekanisk verkstad samt två tidnings-tryckerier, hvilka utge Vesternorrlands Allehanda (radikal) och Hernösands-Posten (konservativ).

Fortsättning på sista sidan

B Föreningspost

Avs:

Härnösands

Släktforskareförening

Agneta Olofsson

Kastellgatan 26

Af allmänna inrättningar märkas lasarett och kurhus, hospital, centralfängelse m.m.

Hernösand är med Örnsköldsvik förenad till en valkrets för val af riksdagsman till Andra kammaren.

Staden utgör en församling, som bildar ett regalt pastorat af 3:dje kl. (prebende åt biskopen) af Ångermanlands södra kontrakt.

Stadens vapen är en svart bäfver med en gädda i munnen.

Staden har uppstått på Johan III:s tid. Denne lofvade nämligen att en stad skulle anläggas på Hernösands gamla handelsplats. Dock begärde provinsens undersåtar att därifrån bli befriade, hvarpå kung Johan den 3:je juni 1584 utfärdade en ny befallning att landsköp-männen, så vida de icke ville bort-sändas till att återuppbygga de genom kriget vunna, men ödelagda städerna i Ryssland, skulle välvilligt bygga denna stad i fäderneslandet, då de ock skulle erhålla privilegier. Dessa erhöles den 11 mars 1585. I den gjordes genom särskilda K. Bref under nära 200 år ändringar, dels ökade, dels

hämmande för stadens friheter. Genom K. Bref den 3:dje dec. 1765 erhöil staden, om ock under vissa inskränknningar, stapelstadsrättigheter hvilka utvidgades den 15:de juli 1812. 1647 blef Hernösand säte för en superintendent, hvilken 1772 upphöjdes till värdighet af biskop. 1778 blef Hernösand residensstad för Västernorrlands län.

Hernösands stad har vunnit lifligt erkännande på grund af sina mycket vackra omgifningar. En utmärkt öfverblick af dessa har man från Vårdkasberget, till vilket det numera går jämförelsevis lätt och fort att komma. Uppe på berget har turistföreningens Hernösandskrets låtit uppföra ett utsiktstorn, från hvilket man under klara dagar ser, i norr Ångermanälvens mynning, Hemsö och Lungö samt kuststräckan upp emot Ullånger; i öster det imponerande hafvet; i söder kusten ner åt Bremön och i väster slutligen utbreder sig en leende inlandsbild, med Säbrå som hufvudparti.

VÄSTERNORRLANDS LÄNSKALENDER 1909